

Jordbruksverket
551 84 Jönköping

2009-06-15
Dnr 22-6035/09
CBM dnr 84/09

CBM har beretts tillfälle att lämna synpunkter på EU-direktiv 2008/62/EG om vissa undantag för godkännande av lantsorter och andra sorter av lantbruksväxter som är naturligt anpassade till lokala och regionala betingelser och som hotas av genetisk utarmning, samt om saluföring av utsäde och utsäde-spotatis av dessa lantsorter och andra sorter, och vill anföra följande.

Svenska bevarandesorter – Generella synpunkter

CBM välkomnar det föreslagna direktivet och menar att det kan komma att bidra till att ett för landet intressant växtmaterial, särskilt lant- och lokalsorter, genom kontinuerlig odling kan omfattas av ett aktivt bevarande snarare än att placeras som ett fröprov i en genbank. I samband med odlingen kommer de evolutionära processerna att kunna återupptas och därmed en fortsatt anpassning av sorten till de förhållanden som råder nu. CBM bedömer att införandet av bevarandesorter kan bidra till att en nischproduktion kan byggas upp i landet med ett möjligt mervärde för den enskilde odlaren. Genom arbetet med *Programmet för odlad mångfald POM* har CBM erfårit att intresset för det äldre sortmaterialet är mycket stort ute bland odlarna, inte minst inspirerat av tankarna kring lokal produktion och kostfrågor (jfr. Nordiska ministerrådets satsning på *Ny nordisk mat*). Detta innebär förhoppningsvis också att svensk växtodling kan bli något mer diversifierad i framtiden.

CBM beklagar däremot dels att det rådande ramverket inom EU har blivit alltför krångligt – inte minst på grund av att frågan blev alltför juridiskt känslig – och dels att den tillåtna mängden producerat utsäde kommer att vara försvinnande liten (0,3-0,5% av total använd mängd utsäde som används i landet, beroende på gröda). Som ett exempel kan nämnas den för landet viktiga grödan havre: det högsta tillåtna mängden av bevarandesorter blir c. 139,5 ton vilket motsvarar en areal på c. 754 ha eller c. 0,33% av den totala arealen havre. En förteckning av maximala odlingsarealer för andra växtslag återfinns i tabell 1. CBM noterar att direktivet ska utvärderas 2011 och utgår ifrån att de nuvarande kvantitativa begränsningarna då kommer att omprövas.

CBM välkomnar Jordbruksverkets uttalade inställning att göra genomförandet av direktivet, och efterlevnaden av det, så enkel som möjligt. Särskilt gäller detta sortgodkännandet. CBM menar att ett beslut på basis av underlag från NordGen, med inhämtande av synpunkter från POMs samordnare och/eller programråd, bör kunna vara en rimlig modell och vi kan i nuläget inte se det som en nackdel att

en bevarandesortlista därmed skulle riskera att bli längre än annars. Trots allt är det troligt att kostnaden i slutändan utgör den verkliga begränsningen för antalet bevarandesorter i landet.

Specifika synpunkter på de föreslagna föreskrifterna jämte förslag till ändringar

- 2§, 2 st *Lantsort*: en uppsättning **genotyper**, populationer eller kloner av en växtart som är naturligt anpassade till betingelserna i sin region.
- 3§ 2. Sorten ska vara av intresse för bevarandet av de växtgenetiska resurserna, genom att den är bedömd som bevarandevärd **enligt de kriterier för bevarande som Programmet för odlad mångfald (POM) har ställt upp**.
- Med den föreslagna ändringen ges ett mer precist skäl för att en växtsort ska erhålla status som bevarandesort.
- 9§, 2 st Den sista meningen “Utsädet ska dock ha godtagbar sortrenhet” följer direktivet ordagrant (Art. 10:3), men lämnar utrymme för tolkningar. Här bör en hänvisning till Bilaga 2 *Krav för särskiljbarhet, enhetlighet och stabilitet* införas.
- 10§ För att undvika syftningsfel föreslås sista meningen få följande lydelse: **“Jordbruksverket kontrollerar genom stickprovskontroller att kvaliteten på utsäde på marknaden uppfylls.”**
- 11§ Sista meningen i stycket är krånglig och föreslås få följande lydelse: **“Enligt Jordbruksverkets föreskrifter framgår vilka regler som gäller för respektive art avseende högsta partivikt.”**
- Bilaga 1 Om den bilagda förteckningen ska finnas kvar som underlagsmaterial till Jordbruksverkets föreskrifter bör de vetenskapliga namnen korrigeras i enlighet med gällande nomenklatur i Svensk Kulturväxtdatabas (www.skud.se¹).

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. föreståndaren Torbjörn Ebenhard, efter beredning av Jens Weibull.

Alnarp, 2009-06-22

Jens Weibull
Tjänsteförrättande t.f. föreståndare

¹ Eller Aldén & Ryman (2009) Våra kulturväxters namn - ursprung och användning. Formas.

Remissvar CBM - Tabell 1.

Art/Sortgrupp - typ	Snitt de senaste fem åren för certifierat utsäde och/eller införselanmält utsäde (kg)	Utsädesmängd per hektar (kg) (min)	Utsädesmängd per hektar (kg) (max)	Högsta tillåtna mängd utsäde per bevarandesort (kg) 0,3 % av total mängd som används i Sverige (%-andel för arten fastställd av direktivet)	Högsta tillåtna mängd utsäde per bevarande-sort (kg) 0,5 % av total mängd som används i Sverige (%-andel för arten fastställd av direktivet)	Så här många hektar räcker utsädesmängden till (medelutsädesmängd använd)
Havre – vår	27 904 100	170	200	-	139 521	754,2
Nakenhavre – vår	11 400	170	200	-	57	0,3
Korn 6-rads – vår	2 157 600	160	180	6 473	-	38,1
Korn 6-rads – höst	105 400	160	180	316	-	1,9
Korn 2-rads – vår	52 873 900	170	210	158 622	-	834,9
Korn 2-rads – höst	1 320 400	150	200	3 961	-	22,6
Råg – vår	1 900	160	180	-	10	0,1
Råg – höst	3 558 300	110	150	-	17 792	136,9
Rågvete – höst	8 522 500	150	180	-	42 613	258,3
Vete – vår	8 925 100	220	250	26 775	-	113,9
Vete – höst	49 333 500	170	220	148 001	-	759,0
Durumvete – höst	80 600	110		242	-	2,2
Speltvete – höst	32 000	200	300	96	-	0,4
Potatis (mat)	12 670 000	2000	3000	38 010	-	15,2
Foderärt, Kokärt	6 616 300	200	350	19 849	-	72,2
Åkerböna	1 026 900	250	400	-	5 135	15,8